

דבר העורכת

שלום רב,

האם נקלעתם בשנים האחרונות לאזור של צונאמי, הוריקן, שרפה, בצורת או מגפה? אם התשובה שלילית התמזל מזלכם, שכן כמחצית מאוכלוסיית העולם מצאה את עצמה ב־15 השנים האחרונות במרכזם של אסונות טבע. במאה הנוכחית העולם הופך למקום שמסוכן יותר לחיות בו. מספר האסונות ובעיקר אסונות הטבע עלה בשנים האחרונות באופן משמעותי, והוא גדול פי כמה ממספרם בעשורים הקודמים. הנזקים הכלכליים מוערכים במיליארדי דולרים לשנה. גידול האוכלוסין ופעילות האדם, בעיקר פליטת גזי חממה שהביאה לשינויי אקלים, הגבירו את האירועים הקיצוניים, ולכן צפויים יותר שיטפונות, יותר בצורות ויותר שרפות. אסונות טבע כמו ההוריקן קתרינה בארה"ב והבצורת המתמשכת באזורים מסוימים באפריקה יהיו, כנראה, לחם חוקנו בשנים הבאות.

מדינת ישראל ממוקמת באזור מועד לאסונות טבע. רעידות אדמה התרחשו באזור מדורי דורות, וכך גם שרפות שמספרן עולה ועוצמתן מתגברת. באוקטובר 1995 אירעה רעידת אדמה בעוצמה של 6.2 בסולם ריכטר. מוקד הרעש היה, למרבה המזל, 100 ק"מ דרומית למפרץ אילת, ולא היו נפגעים בנפש. ביולי 1995 כילתה שריפת ענק את יערות שער הגיא (השרפה השנייה בגודלה רק לשרפה בכרמל). יום פריצתה היה היום החם ביותר בישראל מזה 40 שנה. מיליוני עצים עלו באש ונשרפו בתים ביישובים שורש ונווה אילן. גם כאן למרבה המזל לא היו נפגעים בנפש. לעומת זאת בשרפה בכרמל בדצמבר 2010 לא שפר עלינו גורלנו, והיא גבתה מחיר של 44 איש. האסון הבא יכול להיות גרוע אף יותר.

במדינה כה קטנה כמו ישראל, אין אנו יכולים להרשות לעצמנו התרחשות של נזקים סביבתיים בקנה מידה כה גדול. מדיניות סביבתית ברורה יכולה לשמש אמצעי להקטנת נזקים מאסונות טבע. אמנם בלתי אפשרי למנוע רעידת אדמה, אך הקפדה על בנייה לפי תקן עמידות מבנים ברעידות אדמה וחזקת מבנים ישנים יצמצמו פגיעה בנפש. אפשר לצמצם את השיטפונות במישור החוף ואת הצפת הכבישים על-ידי הקמת מערכות ניקוז נאותות. ניהול מושכל של החורש והיער ימזער נזקי שרפות.

התמודדות עם אסונות ועם מצבי חרום מצריכה שילוב של ידע מתחומים שונים. החל בהידרולוגיה, בגאולוגיה וברפואה וכלה במנהל, בכלכלה ובתקשורת. בשל כך יש צורך בהקמת מאגר מידע משותף שישמש את הגופים השונים. מאגר משותף ייצור שפה משותפת בין הגורמים הפועלים ויהווה כלי בסיסי וחיוני למקבלי ההחלטות בעת התארגנות וניהול מצבי חרום. בהקמתו יש לשלב אנשים בעלי ידע והכשרה מהעולם האקדמי היכולים לתרום להתנהלות מושכלת בשעת אסון. התמקצעות יכולה לחסוך חיי אדם. יש צורך לקשור בין מדע למדיניות בתחומי העניין של הגורמים הפעילים בשעות אלו.

לא משנה עד כמה מאומנים ומיומנים נהיה, בלתי אפשרי להתכונן לאסונות ולמצבי חרום על בסיס הידע והניסיון של ארגון בודד או אפילו של מדינה אחת. שיתוף פעולה המאפשר שיתוף מידע צריך להיות חוצה גבולות ולשלב בין תחומי ידע שונים, בין ארגונים וגם בין מדינות.

אסונות המוניים יגרמו תמיד לנזקים רבים בנפש וברכוש. המטרה היא למזער את הנזקים הצפויים ככל הניתן, והמענה היחידי הוא ההקפדה על המוכנות המקדימה. אין מקום לקיצורי דרך, לאלתור או לתרבות ה'סמוך' הנפוצה במקומותינו.

האם נהיה מוכנים לאסון הבא? לרעידת אדמה, לשיטפון או לקריסת המצוק החופי? לעתיד פתרוני.

קריאה מהנה

ענת מדמוני